

Nazawrina Aabiko

WŃ KWALÈ WŃDÈÈ

1

Aabi do èè de zò Kpola yaakas

Kwa Aabi do, é toapè Aabi ká, é à lietolè gbèe kalæe wòlèwòdé. Ye é tɔɔ kpɔalule kame wãã à kòò mè. Ye é pə saalæe kuān. Aabi è puu é kəkɔ saalæe gu. Ye tɔɔ lepuule sɔngé sɔngè wãã lɔkəa sɔngé sɔngè. Aabi è do kə ée de zò kwalə kou yaakazə : Də, Gbè wãã Zuu puu sɔngé sɔngè ká.

2

Gize krei

Kwa Gize Krei wòlèwòdé. Nèè yé tɔɔ Aabi dè zò kwaləsù peetezə é Gbè kaε. Ye wãã é Də wó do kplabɔ teeɓ. È kə mɛbei ká Aabi Zuu puu sɔngé sɔngè b̄a piigbeeɓ ka, é nɛlezə yaà gɔɔwò gɔɔɔ wolè Melee, é kpò. Gize Krei yáà mɛbei é liekɔa e kə Aabi kaε ka ñi yáà kə Aabi é gbèi n̄n èè de kə mɛbei kaε ka. Kə Gize è Aabi ka fɛfɛlè ñi zɔɔ, é mɛbei ka fɛfɛlè.

Aabile wɔkɔ wãã mɛbeile wɔkɔ dàkoasù mù a gu do. Aabi é mɛ kaε mùā. Kwa le wòdè nɛε Gize Krei è gà kwaa sɔnyaa mɔɔwògú ñizɔɔ e wruu ga gò è mɛbeilè b̄u kpaozə ká é lo naalu. Le de b̄ε é b̄a dɔunè yèsɔn kəɓa kwa mɔɔwògú.

3

Zuu puu sɔngé sɔngè

Kwa Zuu puu sɔngé sɔngè wòlè wòdé nèè yé tɔɔ Aabi dezò kwaləsù kpola yaakazə. Zuu puu è yuɔkəɓa teeɓ Gize Kreia Aabiko b̄a. Yè é kpɔalua sɔnyaa zò ñi zɔɔ, yè é niidɔu nu mɛ saalə wówò tàye waa kəpəyaa b̄a, wó Gize wòlèwòdèè wo lə. Ye do b̄ε, yé kəpuusɔ nu wòlèwòdemè lə. ñi é liesɔa wòdè saalæe ká Gize gu.

4

Aabiwo kwi (Babo)

Kwa Aabiwo Kwí (Babo) wòlèwóde nɛɛ, wò saalɛ wó bɛɛsù ká à gɛɛ, Aabi dè é wonù. Kwinù gɔɔsrado gà srado (66) wó Wòdòwo Zii wãã Wòdòwo Dɔu gɛɛ, wòpɛ saalɛ gbà kwa lasɔ b̄aɛ z̄ò. Aabiwò saalɛ kwa lè wódeè, é gó Babo gú gbògbòlè.

5

Sonyaa

Kwa lɛ wóde nɛɛ lɛ kwa kɛnu (Adām wā li) wó Aabi wòtoɛ, sonyaa nù kpɔaluɔ. Gà bò sonyaa wo kɛ la é nù kpɔaluɔ. Sonyaa kpɔla é peete : a yé kwa kɛnu wo kɛo ñ à yé kwa dè kwa kɛɛ.

Wó gò sonyaa kwa kɛnu wo kɛɛ gɛɛ tɔɔ, mɛ b̄ei saalɛ wo kpɔɛ, wà kpò sonyaagu, é sonyaa wɔkɔ lò gɛ. Sonyaalè wɔkɔ pɛɛ è kwà kà wɔkɔ kpɛnɛ Aabi yà kɛã kà lie Adām wā li m̄wògɛ b̄a. Kwa gɛɛ mù zùùgú é kwa kruu lómɔ wōyaa b̄a kplabò.

Kwa lɛ wóde nɛɛ, é mɛ yà è zɔɔlie yakə klesɔkaɛ, sɔɔyaalè wɔkɔ yaa goa zɔɔgɛ é toapɛ kə Aabi nyɛɛ mɛpɛɛ zɔɔgɛlɛ zru fɛfɛlɛ à bɔyiesù ká Zuu puu séngé sèngè ka. Sonyaa kwa kɛnù wo kɛ è gbɛ, é sonyaa kəsɔ ló gbɛpé. Sonyaa gó kwa kɛnù pieɛ è kwa zɔɔ gã sɔɔyaawò pie. Lɛ é pɛɛ, mɛ saalɛ é lò kò pə lo sɔɔyaa b̄o mɛã é Aabi yaa z̄ɛ kaɛ, kwa kɛnua sonyaa wò lò toa tuo. Sonyaa kwa dè kwa kɛɛ tɔɔ Aabia tɔnnù kwa wo wògɛdɔ fɛfɛlɛ, wo siesù. Sonyaa kwade kwa kɛɛ kūtɔɔ zɛtrɛ wòkəɔ, wóda mɛkɔasù ñ wò mɛ yáa kɛãkã nyɛɛ kɛɛ. Kə, sonyaa kwade kwa kɛɛ tɔɔ wó mɛ yà gɛdɔ, é kɛãkã è kɛɛ. Ñi Aabia tɔnnù kwa gɛdɔ wò siesù. Ñizyɛ, mɛ wókwòkò wāã wóbiekò saalɛ waa wé Aabi Zuu puu wòb̄aɛ. Sonyaa suupɛɛ tɔɔ sonyaa wo kə Zuu puu gɔɛ. Kwade kəsonyaa tɔɔ Aabia ləkəa tɔn siesù ñ kò Gize wò kásù.

6

Sla Gizea b̄oɛ

Kwa lè wóde nɛɛ Gize Krei krobò, a fɛi è wrò, é ga krɔsì b̄a kwaa sonyaa saalɛ é kɔɔnù liemɔzè fɛfɛlɛ. Wòpɛ tɔɔ sla é kwaa lasɔ gɛgbãa laɛ. Gize gà mɛb̄ei saalɛ m̄wògɛ. É Gize lasɔ nu nɔɔsɛ saalɛ wāã mɛnu saalɛ waa m̄ wòde zuasù wòasɔɛ wòlè. Mɛ wo pé saalɛ wàwò tàyé waa kəpəyaa b̄a, wá Gize wòlè wódeè kə wà la.

7

Aabia mɛ yényèsù

Kwa lɛ wóde nɛɛ Aabi è mɛ saalɛ kə nɛɛ è de lə. B̄ii Aabi piigbeelè nù mɛb̄ei saalɛ lə kə wāã wò zuasù wóssə wāã wóyaanù son. Wòpɛ è kwatuo. Lɛ kɛɛ kwa kɛnu wò sonyaa kɛɛ, wò mɛb̄ei saalɛ kpò sonyaa zɔkã. Am̄wòb̄ɛɛ, mɛb̄einù waa m̄ã wāã lie Aabi pie wòde lə, ñ kə waa wóssəkəsù sroo nyɛɛ wo la.

Kəə gbɔgbɔlɔe, Aabia grusəwɔ̄ é bɔ Gize lae è fee, é à nùsù lomù mebei saalè mɔ̄wɔ̄ b̄à.

Grusə é p̄ee, é slək̀l̀ə kə me saalə nyee é taye yaa kəpəyaa b̄à, nyee é zuasù Aabia me kəkpenl̄sù ka.

8

Tàyè kəpə yaa b̄àsù

Kwa lè wóddè nee kə me nyee lae, è lò é taye yaa kəpəyaa b̄à. Tàyè kəpəyaa b̄àsù e tɔ me zɔ tabɔɔsù wāā k̄à sɔnyaa b̄àsù. Mē lò é de ye wóyaa kəmè ká, èè taye yaa kəpəyaa b̄à.

Wɔ̄p̄ee è s̄ə, b̄ii kwa kəwɔ̄ saalə wāā kwa zotak̀ saalè, wò kwa kə sɔnyaamè ka. Aabi Zuu puu séngé sèngè è gbūba nù me saalə wo mee wò wó taye waa kəpəyaa b̄a wāā Aabià grusə wɔ̄ k̄ūe wolè. Yà kəp̄ee, Aabi lò zie wo la ñi z̄ye, é lo wo gba toap̄e nii ka.

9

Zab̀ò metuosù, me kpɔɔɔb̄osù wāā kə Aabia n̄easù

Kwa lè wóddè nee, me saalə wó Gize Krei wòlèwóddé, é wò wòkū wo Den wāā wo lamè ka, Aabi ya zābo wo tuo saalə. A z̄ítɔɔ Aabi ya zie wolà, yà wo b̄o sɔnyaa krōbole xl̄e. Ya wo wòkū nee wò kp̄enl̄e.

Kwa lè wóddè nee me saalə wo Gize wòkū wò lamè ká é wa wò tàyé waa kəpəyaa b̄ae, Aabi yà wo kpɔɔɔb̄o. Ya zuugy k̄el̄sù d̄u wāā wókk̄k̀ d̄u nu wólè. Wɔ̄p̄ee tɔ me kpɔɔɔ b̄osù.

Nii d̄u p̄ee, Aabi wok̄sù, l̀k̀k̀ Aabi kásù wāā zod̀ Aabi b̄àsù wagy. Kwa lè wóddè nee, me ya Gize wòlè wóddè, é Aabi ya zāboatuo, yaa kpɔɔɔb̄oe ; Aabi yà kə yaa n̄aká. Wó yaaka wó n̄ēē (zab̀ò metuosù, me kpɔɔɔb̄osù wāā me kə Aabia n̄easù) wo saalə wo kə yido ká wo koyía. Am̄wɔ̄b̄ee, à yé kwaà taye kwaà kəpəyaa b̄a, kwa Gize Krei wòlè wóddé, é wó̄p̄è kə kwa lè. Aabi Zuu puu yà goobl̄y nee Aabi yà wó̄p̄è kə kwa lè.

10

Kles̄ k̄əp̄úsù fefel̄e

Kwa lè wóde nee, mē yà Gize wòlè wóde, Aabi yà tàb̀d̀ é kəpuu fefel̄e kə nyee b̄o Gizə Kək̀ b̄à. Aabi Zuu è yisù é Aabia me yenyèsù nee dà yūpie.

Wó̄p̄è à z̄ɔd̀d̀ mē kpɔɔɔb̄osù wāā zab̀ò me tuosù ka. Kəpuusù biezə é b̄ə. Klés̄ k̄əpuusù fefel̄e b̄ee, Aabi kə yū m̄.

Me yà Gize Krei wòlè wóde, Aabi yà tabɔɔ kə a wòkɔ nyee b̄o Gize Krei wòkɔ b̄à.

Yak̄e, Aabi Zuu è yisù é Aabia me yenyèsù nee da yūpie.

Wó̄p̄ee à z̄ɔd̀d̀ zab̀òmetuosù wāā me kpɔɔɔb̄osù ká.

Wón̄è tɔ kəpuusù z̄ɔd̀l̄è. Aabi Zuu k̄əỳd̀m̄ nyee tuap̄e kə mē é wòlè wóddè nyee kəpuu fefel̄e.

Kèpuusù pøe, è lò ló lie é woa yidè é Aabi è lò kwa kəa kpaozə̀ Gize nuyi kaè b̄a.

Kwa lè wó dè nɛɛ, mɛ yà Gize wólè wó dè, é Aabi yaa Kpɔɔɔbɔè, kə kwa kenù a sɔnyaa wólè yà goatuo. Mɛ é pøe, a dɔsùmù srooká Aabi wòkəsù wā́ Aabi yuðkəsù mɔɔwólègù.

Wó nɛɛ é tɔɔ kèpuusù fefelə̀. Kèpuusù é pòè pə nuaè é tɔɔ ayé Aabi yà mɛ b̄oyié Zuu puu kaè.

Wó pøe à tó baa lə̀ tɔɔ kèpə̀ ká Aabi Zuu kásù. Wó gògò kpólà pèètɛzə̀ wó kə puusù pøe gù. A biezə̀ tɔɔ Aabi lò mɛ zɔɔgɔ zru é sɔnyaa b̄omɔ. A peetɛzə̀ tɔɔ Aabi Zuu lò yà mɛpøe zɔɔgɔ kə nyɛɛ piigbeelè nualə̀ Aabi yuðkəsù wā́ Aabilè wə̀bɔsù mɔɔwólèb̄a.

Gize Krei gá b̄oɛ, yàkə̀ pə̀pə̀ kə̀ Aabimɛ nyɛɛ kə̀puu. Yáà yigrò̀sù wólà kə̀ Aabià grúsə̀ é bɔ wólèwólèdɛsù gùɛ̀ m̀. Pátoàpiɛ̀ tɔ̀ dè̀b̀ò̀bl̄sù Aabi lə̀ ñ dè̀ nù Aabi ləsù fefelə̀. Zuu puu è goobl̄sù kwa zuu lə̀ nɛɛ yà kwa zɔɔ zru ñ yà kwa zɔɔgɔlè pà Aabi Zuu ka.

Kèpuusù suunɛɛ, a tɔ gbege plə̀zə̀ wólè kwá wo dɔa nɛɛ : klésɔ̀ kèpuusù, ləkə̀a dɛdè, zɔ̀kə̀puusù, b̄yiesù Zuu puu káè (Zuu puu mɛ b̄yiesù), Zuu puu mɛ paɔ, luakpò-mɛawólè lie paɔzə̀ wā́ klésɔ̀ kèpuusù.

Kwa lè wó dè nɛɛ mɛ zɔɔ kèpuusù wā́ mɛ kèāsù Aabi wólègù, wáà dɔ. Mɛ zɔɔ kèpuusù è zálə̀ é Aabi Zuu yà nù mɛ gùɛ̀ ká. Kə̀ kə̀ mɛ nyɛɛ kèā Aabi wólègù, è lò yisù é kpeà zuugɔ.

Kwa lè wólè nɛɛ, mɛ Aabi Zuu yaa kə̀puu fefelə̀, Aabilè zòtá kə̀ yà gò kə̀ nyɛɛ kpea Aabià grúsə̀gɔ nyɛɛ b̄o Krei b̄a. Kpeasù é pøe, wáà kə̀ mɛ dègò piigbeelè ka ; kə̀ wò yisù, wó mɛ dā́ zuugùwólè zɔ̀kə̀paa wā́ mɛ d̀kə̀pəsù ká.

Yàkə̀ pòè, kə̀ mɛ nyɛɛ kèā b̄o Krei b̄àsù wā́ mɛ wə̀kɔ saalə̀ gɔ.

Mɛ saalə̀ é yáà yuðkə̀ kpāzə̀ ká zuugù kpeàsù b̄aɛ, è lò Aabià mɛ yényèsù wā́ Aabià goobl̄sù é niilə̀ gùsì. Yakɔ̀, mɛ pòè à zɔɔ é dàzlə̀ duo tó é gò Aabi b̄a é lon.

Ayé Aabimè yà e de nù Aabià mɛ yenyèsù lə̀, kpokpo b̄oè dəkousù, zuugù mɛd̀kə̀pəsù, kwa Denà wó d̀wò̀nù é dɔ Aabikɔ kwɛɛ a kəsù kaɛ, mɛ pøe è lò kpea Aabià grúsə̀gɔ ñ ləkə̀ Aabi kasù wā́ ləkə̀ é yàɔ kásù gɔ.

11

Aabikò

Kwa Aabikò wólè wó dè. À zítɔɔ mɛ saalə̀ wó wè Gize Krei mɔɔwólèb̄a, wó wòkù wò Den Káè, Aabià wod̀wò̀ mènù m̀ wóká. E Aabi dè yà wókə̀ dɔu Kreigù. Aabikò pòè é tɔɔ Gize Krei b̄u é Aabi Zuu (Zuupuu sɔngó sɔngò) yaà pakoa Wo b̄eɛ gùɛ̀.

Wó nù wonɛɛ mɔɔwólèb̄aɛ, Aabi è Aabikò ləkə̀ kə̀ wā́ wo kə̀: ləkou b̄eɛ sù, pəkou kə̀ wā́ nùkoasù, Aabi wopəsù, b̄eɛ b̄əsù, yuðkə̀ Gizetógùsù, Krei wokəsù, kèpuusù wā́ kónù fā́mésù.

Aabikò b̄a yuɔtɔɔ wò ló wó lie Gizeà mɛ b̄ò gāgùsù wā́ yíb̀kousù ká kp̄alumè (ségù m̀) son Zuu puu b̄a piigbeelè ká. Àyé Aabikò yà goanù kə̀ Aabi wopəsù ká, pə̀z̀sù, mɛ yenyè yuðkəsù, wólèpukəsù wā́ goobl̄sù naalusè mɔɔwólèb̄aè káè, kə̀ à kò yamólè yuɔ wo dɔakwɛɛ b̄a.

Aabikò kpola pèete : me wó pakoa ledogúo ñi me wó kpā̄lule saalee baè. Sewo gbege wā̄a b̄eakò gbege wò Aabikògú. Aabikò yà yé nee Aabi yà me baanù lookò yà Aabiyuo wā̄a dólè gbegebenù nú wolə kə wā̄a Aabi mēāwò kə.

Aabikò à kələsù è Aabia piigbeelè xlə è à dəsù lomy Gize Krei nusù é kpèzèè mōwòbà.

12

Boyiesù

Kwa lè wóde nee, klesō boyiesù e tɔɔ Gize Krei wòdówò kəsù. Pə é z̄ē é tɔɔ me pée yà wé slà Gize Krei yà b̄ò è fei kaē b̄a, ñi yà è kɔyà w̄sə saalə é gye go kpā̄lu pea. Ñi zye, ya w̄lèw̄dèsù è Den gùè z̄. Pə z̄ē é tɔɔ, me pəe yà wéa nyee to Gize pie kəkpenlèsù wā̄a à wòkəsù ká.

Boyiesù é tɔɔ wodówò dɔu d̄ān. Amōwòb̄ee, wo m̄ā kə wā̄a nɔsēē nù boyie àyé n̄menù wà wea é wà wo wòb̄e wā̄a wò tò Aabi wò gùè ka. Me wó ləa boyiee, è lə é zoasù boyiekò é ləkəe ká : me dà yíbaasù, yíwrò metuosù ñi yí kpəngè me b̄àsù ka.

13

Kwà Denà b̄əp̄è [Blɛe b̄əsù]

kwà lə wóde nee, blɛe b̄əsù é tɔɔ wòb̄ewò biezə é Gize Krei yà kə yaa menù lə wòdówò dɔu gùe. Gizea pè àb̄a menù zo yé b̄ə ga é b̄o kə nyee ní wā̄a lasù nue mōwòká. Ñi zùè zùùgù luonù saalə èè wòdɔ́aé kə wo zò nyee b̄ə wó mōwòká. Me saalə é blɛe pəe kəkpā̄zèsù gùdò é à de pəkəsù lo m̄ē, è sə nyee b̄ə. Ayé me yà kwá Denà b̄əp̄è [blɛe] b̄e; kə è kwa Den gasù gooblɔa nyee toapə kə Gize nyee nú zúdo.

14

Aabia Me là yagòsù

Babo pəz̄wò é gb̄a Aabia me là yagòsù b̄aè, kwa lè wóde. Kwà kwaa menu fā̄m̄é kə wā̄a b̄ea yamènù là w̄lèw̄dèsùgù.

Kwa lə wóde zù n̄è, yakəè Aabi è yamènù là b̄əle kəa.

15

Gize Krei è lo nu zúdo

Kwalè wóde nee Gize Krei è lə nú kpəalu zúdo. Me saalə wo Gize Krei w̄lèw̄dè é wa gaè, wòlò wruu gagò. Yakwè, me saalə é wó Gize w̄lèw̄dè é wó b̄eiè, wā̄a menù wo wrùù gagò wòlò pakoa Gize pie n̄kwii. Gó yì pəe b̄ae, me saalə wòlò kə Gize pié tèlè toapə ka.

16

Gamenù wruusù, zadòm easù, wāā toapè kələ

Kwà lè wóddè nɛɛ, gamenù saalè wòlò wruu, à zítɔɔ me dodo saalè é wà gaè wòlò wruu zúdó wó kè b̄ei. Wó b̄i wāā wò zùù lò dà kou zúdò kədee kēē wò wóssè kəo ñi wò wóyaa kəè ká. Me wo wɔkò kə kpenlɛ wòlò wruu nì piɛ, kəə me wò wɔkɔ yáá kə kpenlɛ, zalò wrò wo tuo.

Kwà lè wóddè nɛɛ mēb̄ei saalè wòlò gb̄ei Aab̄i pɛa kə za nyɛɛ dɔ wóbá; zá lò dò wó b̄aɛ è lò gb̄à wó kəwɔ̄ dodo saalè b̄à.

Kwà lè wóddè nɛɛ. Me saalè wó Gize wòlè wóddé, wó Gize wokə tòapiésù kaè, wó lasù mù. Aab̄i yà é wòdò toapənii kpaozè ká wó m̄ɔ̄wɔ̄ḡy [wolə]. Kəə, mé saalè é yáà è tàyé yaa kəpəyaa b̄aè, à królòb̄o toapè sieyípuā b̄aa.